Konstskatter i Paris:

Camondo och Cognacq

I SÄLLSKAP med en månghövdad och kulturtörstig studiegrupp — lärare och husmödrar vid Humanistiska läroverket i Sigtuna — hamnade jag för en tid sedan i Belgien och Frankrike, där huvudmålet naturligtvis var Paris. Sejouren vid Seine blev alltigenom lyckad, men den varade blott i fem dygn, så det gällde att välja och vraka bland de kulturella lockelserna. För egen del avstod jag den här gången från Louvren och andra mer kompakta sevärdheter och strövade i stället omkring på upptäcktsfärd efter 1700-talsminnen i Paris, helst av mindre dimensioner. Mina vägar kom bland annat att leda till ett par utsökta privatsamlingar, som genom donationer blivit allmän egendom, Musée Camondo och Musée Cognacq-Jay, och efersom båda torde vara relativt okända för resenärer från Ultima Thule, kan väl en kort presentation för svensk publik vara befogad. Att man inte behöver vara särskilt 1700-talsbitten för att intensivt avnjuta dessa högklassiga samlingar, därom avgav många av mina färdkamrater livliga vittnesbörd. De återvände liksom jag själv dag efter dag till Musée Cognacq och dess konstskatter.

Interiör från Musée Cognacq-Jay.

Måleri och skulptur är relativt sparsamt företrädda i Musée Camondo, Pasta rumsinredningar i Louis seize, möbler, textilier och annat konsthantverk från samma epok utgör huvudbeståndet av samlingen. Varje rum bildar en genomkomponerad enhet, utstuderad och samtidigt lekfullt graciös på 1700-talets maner. Ideligen stöter besökaren på föremål av den allra högsta kvalitet; här kan blott nämnas några få exempel. Ett berömt paradnummer är den av ebenisten Martin Carlin på 1770-talet komponerade damsekreteren av rosenträ, ornerad med porslinsplatter i grönton Sèvres. Bland silvret hittar man förgyllda ljusstakar av utsökt form, förfärdigade för madame de Pompadour, och en rikt dekorerad bordsservis, som tillhört Katarina II. Kollektionen av bronser är utomordentlig, likaså den av europeiskt och kinesiskt porslin, som monterats i brännförgylld brons. Detsamma gäller samlingen av Sèvronneriemattor, som knappast har någon motsvarighet och omfattar utsökta fönstertyper alltifrån Ludvig XIV:s epok till Napoleontiden. Inom tavelbeståndet fäster man sig kanske främst vid en serie av Oudrysskisser till den remarkabla tapetsviten med motiv från Ludvig XV:s jaktpartier i skogen vid Compiègne, en trakt där för övrigt greve de Camondo själv älskade att ströva omkring som jägare.

*

Med sina filer av magnifika paradrum är Hôtel de Camondo närmast att betrakta som en mindre slottsanläggning. En helt annan uppsyn har *Musée Cognacq-Jay*, där det mesta är hållet i litet format, både rum och föremål, och där man närmast får intrycket att vandra omkring i en raffinerad dockskåpsanläggning i tre små våningar från 1700-talet. Det är lätt att hitta dit, för museet ligger vid Boulevard des Capucines, snett emot det av Parisreseärer så gärna frekventerade Café de la Paix. Men husets fasad mot bulevarden har en modernt kallhamrad uppsyn, som knappast fängar ögat och ingenting avslöjar om den raffinerade miljön därinnanför. Det var museets upphovsman som beställde att hans samlingar såsom staden Paris egendom skulle förvaras här mitt i centrum av det brusande livet vid les Grands Boulevards. Själv var Ernest Cognacq affärsman till yrket och grundare av det stora varuhuset La Samaritaine vid Rue de Rivoli. Sin väldiga förmögenhet satsade han på filantropi och konstinköp, men som den älskvärt blygsamme man han var etablerade han sig aldrig i något palats, utan tillbragte hela sitt verksamma liv i samma affärsbetonade miljö där nu hans kära konstsamlingar fått en definitiv plats.

Museet omfattar tre små lägenheter om sammanlagt åtta rum, de flesta av rätt blygsamt format. Flertalet rum är helt inklädda med boiserier i rokoko eller Louis seize, de båda stilriktningar kring vilka samlingen är uppbyggd. Särskilt ett par fasta rokokoinredningar i mörkt trä är med sin finskurna ornamentik utomordentligt vackra. Man gläder sig åt den franskt mättfulla behärskningen i denna blommande dekor. Den erinrar oss om var vår svenska 1700-talsarkitekten, Carl Hårleman och andra, gick i lära; rokokogemaken på Stockholms slott är direkt inspirerade av denna stilsikre interiörkonst, som aldrig blir påträngande och överlastad som den tyska rokokon.

Över huvud taget erinras man ideligen i Musée Cognacq om den intima samhörigheten mellan svensk och fransk 1700-talskonst. Att flera av våra arkitekter skapade sig en erkänd position i Paris faller också lätt i ögonen. Man möter arbeten av både Hall och Roslin, och först och främst en rad galanta genrescener, som attribuerats till Lafrensen, Söderpojken som blev mer parisisk än flertalet franska konstnärer själva. Av de talrika Lafrensen-pouscher som presenteras i trapprummet torde emellertid endast ett fåtal vara autentiska. Ett fullgott prov på den indikatrete sedeskildrarens artistiska raffinemang är dock den laverade teckning som återger ett parnakna flickor i en himmelsskog, assisterade av en gammal tjänarinna med lavemangssprutan i hand.

Att närmare ingå på museets utomordentliga bestånd av möbler och konsthantverk från 1700-talet är här inte möjligt. Bildkonsten är långt rikare företrädd än på Musée Camondo och av så hög klass att ytterligare några ord härom kan vara på sin plats. Av nederländska 1600-talsmästare finns Rubens, Ruysdael och Rembrandt med, den sistnämnde med sitt äldsta daterade ungdomsverk, Bileams åsna. Nyklassicismen med Ingres bildar gränsen framåt i tiden. Det allra mesta av måleri, teckning och skulptur är emellertid från 1700-talet; franskt konst dominerar, men även Italien och England är väl representerade.

Skulptursamlingen saknar knappast något av de ledande franska mästarnamnen. Där finns porträttbyster, vitterande av liv och sensibilitet, av sådana lysande fysionomister som Lemoyne eller Houdon. Och där finns småskulptur av alla sorter, i marmor, terrakotta och porslin, badande nymfer, bedkanter, herdinnor osv., utsökta exempel på den för rokokon så utmärkande plastiska konst i litet format som har typiska företrädare i Clodion, Falconet, Pigalle och andra här rikt representerade skulptörer.

Och så till slut den franska målningsamlingen, som även den är i toppklass och kan avnjutas som en sorts komplement till Carl Gustaf Tessins ryktbara kollektion på nationalmuseum. Någon autentisk duk av Watteau lyckades Ernest Cognacq lika litet som Tessin att förvärva, men samlingen innrymmer i gengäld ett dussin franska rokokoteckningar och ett dussin pastellporträtt av Perronneau och La Tour, sekletts vid sidan av Houdon mest skarpsynte människoskildrare. Ur den rätt glänsna engelska samlingen kan ett par goda porträtt av Reynolds noteras, och bland venetianarna observerar man Tiepolo och Guardi. Tiepolos skiss till Kleopatras gästabud varierar samma motiv som hans vackra studie i Stockholms högskolas samling. Guardis namn återfinnes under en hel serie små impressionistiska stadsvyer; äktheten kan dock i flera fall ifrågasättas.

Ja, det var några flyktiga intryck från Musée Cognacq. Kontrasten är sannerligen stor när man återvänder till den bullrande bulevarden därutanför från detta stillsamma skönhetsrike, som i sitt åldskvärt dimunitiva format fångar själva atmosfären över Fanciens régime, över ett av den franska kontatens mest fullmogna och förfinade skeden.

OLOF BYSTRÖM

ENHETSSKOLAN

Ett genmäle och en replik

Hr Redaktör!

I Dagens Nyheter den 6 augusti recenserades min bok "Enhetsskolan" av docent Bernhard Tarschys. Hans artikel, som har rubriken "Sammanfattning och utläggning", är enligt min mening välskriven och saklig, och den skulle inte föranleda någon invändning från min sida om recensenten inte på en viktig punkt satt bokens vederhärlighet i fråga. Jag har vid tolkningen av riksdagsbeslutet i skolfrågan hävdat att detta beslut innebär ett principiellt accepterande av enhetsskolan. Docent Tarschys menar nu att jag därmed presterat en tolkning som passar mina egna intentioner, och han kommenterar: "En tennsoldat håller stånd bäst mot ett enhälligt riksdagsbeslut."

Då min bok är avsedd att vara en hjälpreda bl. a. vid den kommunala planeringen av det framtida skolväsendet, är det av vikt för mig att dess objektivitet inte blir utsatt för tvivel — ens när det gäller en tolkningsfråga. På grund av sin oklarhet kan riksdagsbeslutet lokas på olika sätt, om man enbart håller sig till själva beslutet. I riksdagsdebatten uttalades också farhågor för att formuleringen skulle kunna tolkas så — som docent Tarschys gjort i sin recension. Bl. a. uttalade i andra kammaren folkpartisten hr Ståhl en sådan farhåga. Han kunde emellertid hänvisa till att i debatten den ena utskottsledamoten efter den andra stått upp och förklarat att den av utskottet föreslagna formuleringen innebure ett accepterande av enhetsskolan, och med hänvisning härtill förklarade han sig lugnad. Docent Tarschys uttalande vittnar om att hans farhåga dock var berättigad.

I min bok har jag intagit alla dokument som rör denna fråga: själva beslutet, motiveringen och samtliga de uttalanden som i fråga om tolkningen gjordes under riksdagsdebatten. Jag kunde emellertid inte nöja mig härmed, eftersom läsaren hade krav på att få veta vad formuleringarna i själva verket betydde. Jag hade kunnat ge en hur subjektiv tolkning som helst, men jag valde att med direkt hänvisning till riksdagsdebatten återopa mig på den auktoritativa tolkning som riksdagen själv givit. Riksdagsprotokollet ger tydligt vid handen att samtliga socialdemokratiska och folkpartistiska talare som berörde tolkningsfrågan medvetet underströk att beslutet i skolfrågan innebure ett accepterande av enhetsskolan. Riksdagsmajoriteten har därmed givit en anvisning om hur beslutet skall tolkas.

Docent Tarschys menar att denna tolkning är orimlig. Jag har motsatt uppfattning. Men denna ståndpunkt lärnnas jag för ögonblicket därhän. I detta sammanhang är för mig endast en sak av betydelse: att kunna påvisa att min bok "Enhetsskolan", som skrivits utan propagandistiska biavsikter, är en fullt objektiv framställning av skolfrågans behandling och nuvarande läge.

STELLAN ARVIDSON

Replik

I riksdagsdebatten anbefallde förstakammarledamoten fru Lindström (s) den från skolkommissionens synpunkt lämpliga framtidsstrategin: "Att ..., enligt utskottets skrivning, avsikten att ersätta nuvarande högre skolor med en enhetsskola kommer att förverkligas först sedan erfarenheterna av försöksverksamheten börjar framträda är visserligen en de trosvissas eftergift åt de mer tvivelsjuka i utskottet och inrymmer naturligtvis ett osäkerhetsmoment. Men är man övertygad — som utskottets flertal är — att försöksverksamheten skall slå väl ut, så blir denna villkorligthet inte så farlig som den kan förefalla av ordalydelsen i utskottets huvuddiktäm, där den uttryckte med orden 'i den mån den tillämnade försöksverksamheten ådagalägger lämplighet'. En förutsättning är emellertid att de som i sinom tid får hand om uttolkningen av försöksresultaten — dvs. Kungl. Maj:t och riksdagen om så där en tio år framåt i tiden — gör denna uttolkning i skolkommissionens anda och inte från fackmännens och den bestående realskolans utgångspunkter." Rektor Stellan Arvidson är helt ense med detta taktiska program.

I sitt genmäle åberopar rektor Arvidson de socialdemokratiska och folkpartistiska uttalandena som auktoritativt stöd för sin tolkning av riksdagsbeslutet. I ett enhälligt beslut, som avsiktligt fått en icke alltför snäv och bindande formulering för att fånga in alla meningsriktningar, konstruerar han en majoritet (och således också en minoritet att lämna obeaktad) som skall bestämma hur det gemensamma beslutet måste tydas.

Man kommer dock inte förbi att uttalanden som professor Andrénu (bf) och professor Andrénu (h) i första kammaren ger ett representativt och klart stöd åt avsikten med riksdagsbeslutets mjukare formulering. Ett citat från Andrén: "Jag konstaterar med stor tillfredsställelse att det beslut som riksdagen nu går att fatta icke kommer att innebära att de nu beslutade skolformerna utan vidare skola vara dödsdömda. De skola alltjämt vara levande skolor, stadda i en ständig utveckling." Det kan också tilläggas att i rektor Arvidsons återgivande av samtliga uttalanden som rör tolkningen av punkt A 1 i riksdagsbeslutet" kunde ha gjorts fylligare. Bland dem som lägg kunde exempelvis ha citerats också i första kammaren hr Karl Andersson i Tånga, trosviss men inte kategorisk i sina förväntningar på enhetsskolan, och kapten Mannerskantz, som inte är benägen till optimism i fråga om enhetsskolans förmåga att sluka alla andra skolformer.

Jag är tacksam för rektor Arvidsons replik. Den har bringat mig att ånyo gå igenom riksdagsprotokollen, och den har stärkt mig i min uppfattning. Hans bok är synnerligen nyttig. Den är nödvändig, men den är inte helt objektiv.

BERNHARD TARSCHYS

Engelsk orientering

En engelsk-amerikansk journalist, Virginia Cowles, har skrivit en bok skilt för amerikanska läsare avsedd bok om England: *No Cause for Alarm* (Hamish Hamilton, 15 sh). Det är ett utmärkt arbete, på en gång populärt och instruktivt, med ordentliga redogörelser för partier, socialpolitik och ekonomi samt intelligenta och förstående skisser av ledande personligheter. Den tendens att försvara och idealisera som anmärkts i tiela framträder väl också i bokens, men är förklarlig med hänsyn till att krisernu och svårigheterna i England — liksom i hela Västeuropa — i den offentliga debatten lätt skymmer undan återuppbyggnaden och det luga framåtskridandet. En bättre introduktion till det moderna England och dess problem lär inte stå att få i en enda bok.

H. T—n

Sigge Bergström firar 70 år i Värmland, skriver och målar till blockflöjttoner

Konstnären, författaren och före intendenten för Sveriges allmänna konstförening Sigge Bergström, mannen bakom den evige pipan och mannen bakom många konstutställningar på olika håll i världen, fyller den 20 augusti 70 år. Dagens Nyheter spårar honom till sommargården vid Grumstjorden i Värmland, där han sedan tre månader målar, skriver, badar, fiskar, fångflinta och blåser blockflöjt i ett sagolikt landskap och en ofroligt frodig trädgård. Första samtalet kopplas på den spritt nyinstallerade telefonen, pipan läggs åt sidan och den genuine värmlänningen-naturälskaren tar motvilligt kontakt med civilisationen:

— Jag skriver, men det vill jag inte tala om vad det skall bli än, och så målar jag för fullt, hittills bara landskap, men jag väntar på en modell som skall komma. Porträtt har jag inte gjort på senaste tiden; det senaste var av en fiskare på Teneriffa, som jag var särskilt god vän med.

Ja, det skall bli en utställning av Teneriffaakarena, den kommer på Konstnärshuset i slutet av september. Samtidigt utställer jag en komplett kollektion av mina trianer — det var ju på det området jag var pionjär, och det har väl hunnit bli en 150 stycken nu. En ny katalog över vårt smitten, ja, det kan nog hända att den kommer; men jag vill nog göra litet mer först. Men vad som verkligen behövs är en ny upplaga av "Värmländskt", den får jag börja för, frågningar om jämt, och den skulle jag kunna komplettera en del också.

Fotografiet har jag gjort rätt nyligen i sommar, fotograferar jag mina egna tavlor enligt en speciell teknik som jag lärt mig genom experiment, dels färgfilmar jag. Efter utställningen skall jag tillbaka till Värmland, där jag engagerats att hålla en serie föredrag med färgbilder från Teneriffa.

Pedagogiska synpunkter har inte varit Sigge Bergström främmande; han har också haft målarskola ett tag, men det var inget lyckat experiment.

— Man fick bara sådana elever som inte hade anlag — dvs. de var de enda som hade råd att betala. Fast jag tjänade inte pengar på det heller, tvärtom kostade det mig 200 kr. om året, erkänner konstnären med ett stort leende som kommer en stor människa segelsederna i hans "Bland lagerkrönta hotemer". För mycket tid tog det också, men jag tyckte de var intressant därför att jag aldrig själv gått i någon målarskola — jag hade gesällkurser som målerihantverkare i stället, jag.

Sigge Bergström.

Musikerar gör jag inte nu, utom att jag blåser blockflöjt på lediga stunder. Men det är bara hästarna från grannstorpet som hör på. De kommer galopperande och ligger hundvidena på min gårdsgård, och där står de tills jag slutar.

Ja, det är härligt här på landet. Tyvärr måste jag fara till Stockholm den 1 september för att ordna med utställningen. Men födelsedagen, den firar jag hos min bror i den värmländska barndomstrakten. Det. jag firar inte alls, utan äter bara kräftor i all enhelhet, för jag tycker inte om födelsedagar.

Sive

Nordisk konferens om studiecirklar

Samverkande bildningsförbunden i samarbete med Föreningen Norden och Folkhuniversitetet ordnar den 16—19 augusti en nordisk studiecirkelkonferens i Sigtuna. Konferensen omfattar 200 deltagare.

Syftet är att sammanföra personer från de nordiska länderna, vilka arbetar med studiecirkelverksamhet, till gemensamma överläggningar. Överläggningsämnen blir metodiska frågor inom studiecirkelarbetet samt forskningsuppgifter inom folkbildningsarbetet. Därutöver kommer redogörelser att lämnas om folkbildningsarbetets läge i de nordiska länderna. Konferensen inleds med ett föredrag över ämnet "Norden — en kulturell enhet" av vice ordföranden i Föreningen Norden, riksarkivarie Ingvar Andersson.

Svensk jaktdivision inbjuden till England

Brittiska ambassaden har till beslut i England inbjudit en jaktdivision ur flygvapnet 30 augusti—6 september, och flygvapenchefen hemställer att besöket skall få göras av en division ur Göta flygflottilj, eventuellt Älvsborgsen, emedan flygflottilj skall dessutom delta nio officerare, en underofficer, en sekreterare, 15 flygförare och fyra furirer. Beställningar i transportflygplanen blir tre effektiva sjumannaplan, en målsare, två flygtekniker samt två furirer. I England skall besökarna bevärna North Weald, cirka 30 km nordost om London, Horsmann-Faith, cirka 160 km nordost om London, samt Waterbeach norr om Cambridge.

"Vimpel bör införas för begravningståg"

En vimpel bör finnas i spetsen för ett begravningståg, anser Sveriges begravningsentreprenörer, som samlats till rikskongress i Visby. Förbundets styrelse fick i uppdrag att göra upp ett förslag till vimpel som skall markera begravningsbilarna.

Genom användandet av en sådan vimpel hoppas man kunna hindra att processionen bryts av trafikanter. Vidare beslöts nya stadgar och av distriktsindelning. Man kom också överens om att förbundet skall få en egen inköpsorganisation, varigenom allmänheten får bättre och billigare service. Förbundsordförande valdes hr Rudolf Kihlberg, Stockholm, (TT, Växjö.)

Major Killander önskar flaggdirektiv

Från Svensk Killander hemställer till justitieministern att vid den förestående behandlingen av frågan om en enhetlig ordning för flaggsomtliga allmänna flaggdagar även utfärda allmänna direktiv för flaggans bruk. Flaggans bruk i samband med begravning åstadkommer nu ofta vittelsdighet.

Från Svenska Flaggans dag har man gjort gällande att flaggan efter begravningen bör gå i topp, eventuellt halas helt vederlaget sällskapet.

Annonser

Spursäm men ändå flott klädd — ja, mina damer och herrar, det går visst att förena. Vår renoveringsmetod gör underverk med den gamla drakten eller kostymen. Ring 19 80.

Kalasons MAT-TIPS

Härliga, välsmakade

Kräftor

nyskötta ..... tjog 8:50
Beställ i god tid till åtet kräftsupé

Till kräftbordet:

Oxfilé ..... kg 14:—
Kalvfilé ..... „ 12:—
Kalvbräss .... hekto 80 öre

Nyskjuten gräsand ..... styck 5:50
Ungamka ..... kg 8:50

Kokt skinka .. hekto 92 öre
Enrisrökt medvurst ..... hekto 77 „
Rökt renstek .. hekto 1:35
Rökt ål — Färskrökt lax — Sikrom

Till ostbrickan:

Stockholmsmjölk Stilton kg 4:70
Kvibille Stilton ..... 250 gram ask 1:55
Port Salut ..... kg 3:95
Cheddar ..... „ 3:80
Kryddost, lagrad 30 + kg 1:95
Herrgårdsost, 45 + „ 3:80
Kemps Digestive pkt 1:40
Kemps Devon Biscuits pkt 1:50

KÖKET rekommenderar Kräftsupé

med nykokta kräftor ägnat smör, bröd, sex assietter och tillbehör.
Som varmrätt
Nyskjuten gräsand eller unganka

Carla -glass
vanilj, pistache, hallon, jordgubb
1/1 lit. 6:—, 1/2 lit. 3:—, 1/4 lit. 1:50

Beställ i någon av våra butiker eller från beställningsköket direkt, tel. 49 26 10.

Matjestilléer lda 1:—, 1:07
Överstesill i dill lda 91 öre
Lax, rökt i olja .. lda 2:60
Ål, rökt i olja .. „ 2:35
Ål, inkokt i gelé brk 2:50
Makrill, rökt i olja lda 1:28
Makrillrens .... brk 82 öre
Laxöring ..... brk 1:60
Sik ..... „ 1:60
Sardiner, portugisiska i olja lda 1:15
Sardeller i rullar och filéer „ lda 60 öre, 1:05
Sallad Dressing ... fl. 1:60
Oliver med sardeller brk 1:50 — 3:50
Oliver med pimentos gl. 3:— — 6:25

Persikor ..... brk 2:85
Ananas brk 2:— — 2:65

Kronärtskockor

violetta ..... styck 1:30
"Kardborrar" ..... styck 40 öre
Tomater ..... hekto 25 „
Blomkål ..... kg 80 „
Sockerärter .. hekto 40 „
Haricots verts, ex. små hekto 50 „
Skärbönor ..... kg 1:—
Vaxbönor ..... „ 1:25
Rädisor .... knippa 15 öre
Sallad ..... styck 30 „
Champinjoner hekto 60 „
Kantareller ..... lit. 1:20

Melon kg 2:—

Persikor, svenska ..... styck 60 öre
Hallon — Jordgubbar
Smultron
Nyinkomna holländska bär drucor
Efter kräftorna servera kungligt gott
Prins Wilhelms Kaffe
Cafe Larssons

Just inkomna — herrunderkläder i nylon!

Modell med korta ben och utbytbar resär i midjan. Storlek 4—6 ..... 14:50
Storlek 7—8 ..... 16:50
Trójorna i st. k. singletsmodell utan ärmar.
Storlek 4—6 ..... 12:50
Storlek 7 ..... 14:50
Svala, lätta, lättvittade och slitstarka!
Passa samtidigt på att köpa *enkelsockor* i spunnen nylon, mjukt som ylle och oerhört slitstarka. Pris per par 6:40

Herrtrikå, bottenvärn.

Ab Nordiska Kompaniet

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.